

TUNTOSARVI

Nro 4 ♦ Huhtikuu 2011

Suomen Kuurosokeat ry

Löylyhenki yhdistää
Tampereella

Toteutuvatko kuurosokean perus-
oikeudet arjessa -seminaarin satoa

Sisältö

Kevätkokous Onnelassa.....	2
Pääkirjoitus: Juhlavuosi korostaa osallisuutta ja perusoikeuksia.....	3
Taiteilua harmaalla alueella - Toteutuvatko kuurosokean oikeudet arjessa -seminaarin satoa.....	4
Kansainvälinen ikkuna.Tähdenvälejä..	6
Syntymästään kuurosokeiden kommunikaatiosta kertova kirjasarja..	7
Löylynhenki! Se meitä yhdistää...	8
Kauko ja opaskoira Lordi.....	10
Implanttitiimi esittäytyy.....	12
Uusi terveydenhuoltolaki.....	15
Vammaispalvelujen sähköinen käsikirja avattu Sosiaaliporttiin.....	17
Viittomakielinen psykoterapeuttiyhdistys perustettu.....	18
Onnea! Marja Korteniemi 70 vuotta..	19
Kuvamuistoja Marja Korteniemen 70-vuotispäiviltä 29.3.2011.....	20

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 27.5. Aineiston viimeinen jättöpäivä on 29.4.

Kannen kuvassa **Kari Hyötylä** avaa virallisesti Toimintakeskuksen uuden saunan. **Risto Hoikkanen** seuraa vieressä. Kannen ja sivujen 8-9 kuvat Risto Hoikkanen/kokoelmat.

Kevätkokous Onnelassa

Majatalo Onnelan päärakennus kuvattuna ulkoapäin. Kuva on Onnelan omista kokoelmista.

Kevätkokous pidetään tutussa paikassa, Majatalo Onnelassa Tuusulassa 14.-15.5. Asialistalla on toimintakertomuksen hyväksyminen ja vastuuvapauden myöntäminen tilivelvollisille. Luvassa on myös yllätysohjelmaa. Jos mitään viime hetken viivästyksiä ei tapahdu, ovat juhlavuoden kassit ja painettu Pohjoismainen kuurosokeuden määritelmä silloin valmiita ja näytillä kokouksessa. ■

TUNTOSARVI 37. vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry. **Taitto:** Tuija Wetterstrand, **Päätoimittaja:** tiedottaja Tuija Wetterstrand, p. 040 7532026, s-posti: tiedotus@kuurosokeat.fi. **Toimitusneuvosto:** Esko Jäntti (puheenjohtaja), Carita Halme, Anu Mikkola, Aarne Pirkola, Ari Suutarla, Jaakko Evonen (sihteeri) ja Tuija Wetterstrand. **Hinta:** Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona, ja/tai elektronisena versiona. Ruotsinkielinen Känfelsprödet ilmestyy 4 kertaa vuodessa isokirjoituksella. **Tilaukset ja osoitteenmuutokset:** Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, p. 040 778 0299, faksi 040 604 7477, s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi. Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00-15.45. **Painopaikka:** Oriveden kirjapaino. Toimituksella on oikeus käyttää lehden juttuja yhdistyksen internet-sivuilla www.kuurosokeat.fi. Tuntosarvi on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtiön liiton Kultti ry:n jäsenlehti.

Juhlavuosi korostaa osallisuutta ja perusoikeuksia

Sain vastuullisen tehtävän toimia järjestönne juhlavuoden neuvottelukunnan puheenjohtajana. Kiitän tästä tehtävästä. Se on jo tähän mennessä rikastuttanut elämäni ja antanut entistä enemmän tietoa Suomen Kuurosokeat ry:stä.

Neuvottelukunnan puheenjohtajana on ollut helppo ja mukava toimia, kun neuvottelukunta on niin hyvä! Neuvottelukunnan työssä yhdistyy monen taustaorganisaation näkökulma ja jokaisen siinä olevan jäsenen korkea sivistys ja yhteistyön taito. Neuvottelukunta on toiminut juhlavuoden suunnittelussa syöttäjänä, arvioijana, palautteen antajana ja näkyvyyden lisääjänä. Kuurosokeiden asia on tullut meille kaikille entistä tärkeämmäksi ja viemme omalta osaltamme viestiä eteenpäin!

Kuurosokeiden toiminnassa on mielestäni kolme tärkeää sisällöllistä tavoitetta. Ne ovat perusoikeudet, koulutus ja kuntoutus. Ensiksikin on tärkeä korostaa, että erityisryhmän kohdalla perusoikeudet ovat vähintään yhtä tärkeät kuin kenen tahansa kansalaisen, ellei

vielä tärkeämmät. Erityisryhmä tuo perusoikeuksiin ”erityiset merkit”. Asumisessa ja liikkumisessa tulee huomioida kuurosokeiden erityistarpeet. Koulutuksessa ja työpaikalla tarvitaan erityisiä laitteita ja yksilöllisyyttä. Toimeentulo on turvattava kuten muillakin. Erikseen nostaisin esille näin juhlavuonna koulutuksen ja kuntoutuksen erityistarpeet. Kuurosokeiden kommunikaatio tulee kaikin keinoin mahdollistaa ja tarjota siihen välineitä yleisissäkin palvelutiloissa. Koulutus tarjoaa perustaidot yhteiskuntaan, ammattiin ja omatoimisuuteen. Kuntoutus mahdollistaa työllistymisen, itsenäistymisen ja estää syrjäytymästä.

Näistä tavoitteista tähtäämme juhlavuonna eteenpäin. Oikein hyvää juhlavuotta meille kaikille!

Elli Aaltonen
ylijohtaja
Suomen Kuurosokeat juhlavuoden neuvottelukunnan puheenjohtaja

---

Taiteilua harmaalla alueella

- Toteutuvatko kuurosokean oikeudet arjessa -seminaarin satoa

Joensuun vs. aluesihteerit Pirkko Pölönen (vas) ja Marjo Nurminen vaihtavat kuulumisia. Marjo toimi seminaarissa panelistina ja kertoi omia kokemuksiaan tulkin ja viittomakielen ohjaajan käytöstä arjen tilanteissa.

Seminaaria järjestämässä ollut Heikki Majava keskustelelee viittomakielen ohjaaja Karoliina Heiskanen kanssa. Karoliina toimii Viittomakielen ohjaajat ry:n hallituksessa ulkoisten suhteiden hoitajana, vastualueenaan kuurosokeat.

Teksti ja kuvat: Tuija Wetterstrand

Kuurosokeille tärkeiden palveluiden järjestämismvastuut ovat muuttuneet parin viime vuoden aikana. Vammaispalvelulain uudistuksessa henkilökohtainen apu säädettiin subjektiiviseksi oikeudeksi. Tulkkauspalveluiden järjestämismvelvollisuus siirrettiin kunnilta valtiolle ja Kelalle. Maksajatahojen eriydyttyä kuurosokeiden tarvitsemiin palveluihin jäi harmaa alue,

jota ei ole huomioitu palveluiden tarjonnassa tai palkkauksessa.

Suomen Kuurosokeat ry järjesti 15. maaliskuuta lirkksessä seminaarin, jossa tarkasteltiin tätä harmaaksi kutsuttua aluetta eri puolilta ja pohdittiin kysymystä, että toteutuuko kuurosokean oikeus henkilökohtaiseen apuun ja tulkkauspalveluun riittävässä määrin ja yksilölliset tarpeet huomioon ottaen nykytilanteessa.

Kuurosokealle tulkkaukseen kuuluvat myös opastus ja kuvailu. Mutta on tilanteita, joissa tarvitaan kommunikaatiotaitojen lisäksi myös avustamista. Tulkin tehtäviin ei kuulu avustaminen.

Tähän perinteisen avustamisen ja tulkkauksen välimaastoon syntyi aikoinaan viittomakielen ohjaajakoulutus. Kuurosokean avustajan täytyy, jo turvallisuussyistä, hallita riittävät kommunikaatiotaidot, opastus ja kuvailu.

Aikaisemmin sekä tulkkauspalvelu että henkilökohtainen apu olivat kunnan järjestämistä vastuulla. Kun maksaja oli sama, niin tulkkaustunteja saatettiin joustavasti käyttää myös viittomakielen ohjaajan palkkaamiseen silloin, kun se oli perusteltua ja järkevää.

Nyt maksajatahot ovat erillään. Kelan välityskeskukset välittävät vain ammattitutkinnon suorittaneita tulkkeja. Kunnissa viittomakielen ohjaaja rinnastetaan henkilökohtaiseen avustajaan eikä palkkauksessa huomioida sitä, että kyseessä on koulutettu ammattiryhmä. Kaikissa kunnissa ei edes tiedetä koko viittomakielen ohjaajien ammattikunnan olemassaolosta. Viittomakielen ohjaajat työllistyvät muihin tehtäviin kuin kuurosokeille.

Palveluiden maksajat ja toteuttajat

tunnustivat sen, että yksilölliset tarpeet eivät kuurosokeilla toteudu nyt niin joustavasti kuin pitäisi. Tulkkauspalvelun tarve ei sulje pois sitä, että eri tilanteissa saatetaan tarvita myös avustamista. Tulkkauspalvelun maksajan eli Kelan näkökulmasta tulkkauspalvelu kattaa vain asiakkaan kommunikaatioon liittyvät tarpeet, ei muita tukitoimia.

Toisaalta kunnat ovat saattaneet sanoa kuurosokealle asiakkaalle, että käytä mieluummin tulkkauspalvelua, kun kustannus ei silloin mene kunnan kukkarosta. Tulkit kokevat tilanteen hankalana, kun paikalle on tilattu tulkki vaikka oikeasti tarvittaisiin enemmän avustajaa.

Seminaarissa pohdittiin eri mahdollisuuksia, miten harmaa alue voitaisiin poistaa. Erilaisten uusien toimintamallien hakeminen nousi esille. Tulkkien ja viittomakielen ohjaajien yhteistyön tiivistäminen on yksi mahdollisuus. Joissain tilanteissa saattaisi toimia tulkin ja viittomakielen ohjaajan parityöskentely.

Varmoja vastauksia tai lupauksia tilanteen muuttamiseksi ei seminaarissa esitetty. Mutta kuten seminaarin päätöspanat lausunut Riku Virtanen totesi: ”Kissa on nyt nostettu pöydälle ja toivotaan, että se ei hyppää sieltä itse pois.” ■

Tähdenvälejä

Teksti: Ari Suutarla

*1. Euroopan seitsemäs kuurosokeusalan konferenssi ja Euroopan Kuurosokeiden Liiton, EDBU:n kolmas yleiskokous ovat tulossa Bulgariaan lokakuussa 2012. Bulgarian kansallisen kuurosokeiden liiton presidentti **Dimitar Parapanov** kertoo, että Bulgarian valtio on tehnyt päätöksen kokousten rahoittamisesta. EDBU:n pääsihteeri **Geir Jensen** Oslostalta tervehtii tietoa ilolla toden, että kokousten valmistelu tulee käsittelyyn EDBU:n hallituksen seuraavassa kokouksessa syyskuun puolivälissä Tukholmassa.

*2. Suomen Kuurosokeat ry on päättänyt lähteä aktiivisesti mukaan vammaisten kansalaisten ihmisoikeusjärjestö Kynnys ry:n kuurosokeiden hankkeeseen Etiopiassa. Hankkeen pääasiallinen rahoittaja on Suomen ulkoministeriö kehitysyhteistyövaroistaan. Kynnys hoitaa hankkeen hallinnoinnin, ja kuurosokeustyön asiantuntemus tulee Suomen Kuurosokeilta. Kynnysessä hankeryhmää johtaa puheenjohtaja **Riku Heikki Virtanen**, ja jäseniksi Suomen Kuurosokeista

on nimetty tähän mennessä varapuheenjohtaja **Sanna Paasonen** sekä opiskelija **Aarne Pirkola**. Suomen Kuurosokeiden 40-vuotisessa historiassa ratkaisu on pään avaus. Aikaisemmin yhdistyksellä ei ole ollut virallista kehitysyhteistyötä.

*3. Euroopan kuurosokeiden kuntoutumis- ja kulttuuriviikko 2011 elokuun alussa Majatalo Onnelassa, Tuusulassa vetää hyvin. Suunnitelman mukaan viikolle oli tarkoitus ottaa 150 osanottajaa. Tämä määrä on jo jonkin verran ylittynyt. Ilmoittautumisaika on päättynyt. Eurooppa-viikon työryhmää Suomen Kuurosokeissa johtaa varapuheenjohtaja Sanna Paasonen.

ERCW-viikolle on tulossa yhteensä noin 196 henkeä.

Kansainvälisiä osallistujia on 130 ja he jakautuvat seuraavasti: Belgia 21, Iso-Britannia 5, Italia 4, Itävalta 2, Kanada 1, Kazakstan 2, Norja 5, Ranska 2, Ruotsi 4, Saksa 29, Slovenia 5, Sveitsi 2, Tanska 6, Unkari 5 ja Venäjä 37.

Suomesta osallistujia, työntekijöitä ja tulkkeja noin 65 henkeä. ■

Syntymästään kuurosokeiden kommunikaatiosta kertova kirjasarja

1: Synnynnäinen kuurosokeus ja kuntoutuksen pääperiaatteet, 2: Kontakti ja sosiaalinen vuorovaikutus, 3: Merkityksen muodostuminen ja 4: Kulttuurikieleen siirtyminen.

Kommunikaatio syntymästään kuurosokeiden kanssa 1-4 on nyt ilmestynyt kokonaisena sarjana suomeksi. Kirjasarjan tavoitteena on saada uusi tieto kommunikaatiosta syntymästään kuurosokeiden kanssa ammatti-ihmisten, omaisten ja aihepiiristä kiinnostuneiden saataville. Näissä ainutlaatuisissa kirjoissa tarkastellaan kommunikaation kehittämistä syntymästään kuurosokeiden lasten ja aikuisten kanssa sekä teoriapohjalta että käytännön näkökulmasta.

Kirjasarjan neljä kirjaa ja niiden mukana seuraavat havainnollistavat videoesimerkit perustuvat pohjoismaisten ja hollantilaisten asiantuntijoiden työn lisäksi Deafblind Internationalin (DbI) kommunikaatioverkoston työhön, johon osallistuvat Euroopan tunnustetuimmat

kuurosokeusalan asiantuntijat. Jokaiseen kirjaan liittyy DVD, jossa esiintyvät syntymästään kuurosokeat ja heidän kumppaninsa.

Kirjasarja on toistaiseksi käännetty englannista suomen lisäksi yhdeksälle muulle kielelle. Kirjat ovat hyvin suosittuja mm. syntymästään kuurosokeiden henkilöstön peruskoulutuksessa. Esimerkiksi tanskankielisestä sarjasta on menossa jo toinen painos. Kirjasarja on saanut tunnustusta maailmanlaajuisesti! Suomenkielisen painoksen tuottamisesta ja toimittamisesta vastaa Suomen Kuurosokeat ry.

Kaikki 4 kirjaa voi tilata yhteishintaan 150 € + postikulut osoitteesta: kuurosokeat@kuurosokeat.fi. Yksittellen ostettuna 40 €/kirja + postikulut. ■

Löylynhenki! Se meitä yhdistää.

Leijonien vapaaehtoinen talkooväki teki ison työn vanhan saunan purkamisessa ja uuden rakentamisessa.

Teksti: Timo Siiskonen, arkkitehti

LC Tampere-Harju

Tummuneet lauteet narahtivat, kun istahdin ensimmäisen kerran Suomen Kuurosokeiden Toimintakeskuksen vanhan saunan lauteille. Toimintakeskuksen johtajan **Risto Hoikkasen** kädet halkovat ilmaa, kun hän kertoo miltä saunan tulisi näyttää remontin jälkeen. Tai pikemminkin miltä sen pitäisi tuntua. Mieleeni hiipii kysymyksiä, joihin en löydä vastauksia: Kuinka voit heittää löylyä jos et näe missä kiuas on? Ja jos heittosi sattumalta osuu kiukaaseen, niin mistä tiedät ettet heitä liikaa löylyä, kun et kuule

milloin kiuas sihahtaa? Ja mitenkä se pyörätuoli saadaan sopimaan tänne? Sovimme, että tuumailen asiaa hetkisen ja rustaan mahdolliset ajatukset paperille.

Kuurosokeiden Toimintakeskuksen saunaremontin suunnittelussa minulle avautui oivallinen mahdollisuus kehittää omaa ammattitaitoani ja samalla saada aikaiseksi konkreettista hyvää. Esteettömyys on yksi nykyajan rakennussuunnittelun haasteista: Kuinka luoda tiloja, joissa on huomioitu kaikkien käyttäjien tarpeet, myös heidän, joiden kyky liikkua ja toimia on rajoittunut. Viranomaismääräykset määrittävät esteettömyyden vähimmäisvaatimuksen normirakentamisessa, mutta tässä suunnittelutehtävässä tämä perustaso olisi tarkoitus ylittää.

Saunaremontin ensisijainen tarkoitus oli kunnostaa huonoon kuntoon päässeet pintamateriaalit ja tutkia samalla, voitaisiinko saunan toimivuutta parantaa. Saunan tulisi soveltua myös pyörätuolikäyttäjille. Omatoimisten kuurosokeiden tulisi voida käyttää saunaa myös itseksseen ilman avustajaa.

Pähkinää alettiin purra pyörätuolikäyttäjän näkökulmasta. Jotta pyörätuolilla ylipäättään pääsee saunaan, on oviaukon oltava riittävän suuri ja saunassa täytyy päästä pyörähtämään tuolin kanssa. Pyörätuolisaunoja löylyttelee joko tuolissa tai sitten lauteella, johon hän pystyy nousemaan käsien varassa. Saunaa väljennettiin ja keskimäinen laude asennettiin samaan tasoon pyörätuolin kanssa. Kun rakennetaan saunaa, joka on suunniteltu pääasiassa pyörätuolikäyttäjille, kiuas asennetaan siten, että kiukaan kivitaso on lattian tasossa. Näin löylyä riittää myös alalautella. Tämä voidaan toteuttaa joko nostamalla lattiaa tai tekemällä kiukaalle syvennys. Tässä tapauksessa emme voineet turvautua kumpaankaan vaihtoehtoon, joten päädyimme tekemään muutoksia saunan ilmanvaihtoon. Suunnitteluratkaisussa tuloilma otetaan kiukaan päältä ja poistetaan lauteiden alta. Aikaisemmassa ratkaisussa tuloilma otettiin kiukaan alta ja poistettiin vastakkaisesta laipiosta, jolloin lattialle muodostui kylmä ilmakerros. Kiukaaksi valittiin sähkökiuas, jonka kivet lähtevät mahdollisimman alhaalta.

Näkö- ja kuulorajoitteisuutta huomioimme käsijohteilla ja pintojen kontrastieroilla. Pesuhuoneen ovelta lähtevä käsijohde kuljettaa ylälauteille asti. Lattian ja seinän tum-

muusero auttaa hahmottamaan tilaaja suihkulöylyssä seinästä tumman laatoituksen avulla. Löylyn heittoon otimme tekniikan avuksi: Ylälauteilla on löylynappi, jota painamalla kiukaalle sihahtaa vettä löylyannostelijasta. Annostelijaan on asennettu viive, jolla ehkäistään se, että löylyä ei voi heittää vahingossa liikaa. Toinen löylynappi löytyy pesuhuoneen puolelta ja on tarkoitettu avustajien käyttöön. Monilla kuurosokeilla on huono tasapaino ja liikkuminen on hankaloitunut. Lattiamateriaaliksi valitsimme muovimaton, joka ei ole liukas märkänäkään. Tällä haettiin lisää turvallisuutta ja, ennen kaikkea, turvallisuuden tunnetta pesutilaan.

Oma osuuteni projektista tuntui vähäiseltä, kun näin minkälaisen työpanoksen talkooväki antoi saunan purku- ja rakennustöissä. Ilmassa leijui leijonahenki. Se on sekoitus hikeä ja hymyä. ■

Löylynappi

Löylyn annostelija

Kauko ja opaskoira Lordi

Kauko poseeraa Lordin kanssa liiriksen ala-aulassa.

Teksti ja kuva: Sari Vanonen

Suomessa vain muutamalla kuulonäkövammaisella on opaskoira. Ennen koiran myöntämistä tarkistetaan opaskoira hakevan kuulo, sillä isännän täytyy pystyä seuraamaan liikennettä kuulon avulla. Käskyt koiralle annetaan joko suullisesti tai valjaista ohjaimella. Näkeminenkin saattaa joskus olla syynä hakemuksen hyl-

käämiselle, sillä hakijan täytyy olla vaikeasti heikkonäköinen. Hakijalta edellytetään myös kohtuullista fyysistä kuntoa ja liikkumisvalmiutta.

Opaskoiran käyttäjälle ei aiheudu ylimääräisiä kustannuksia koiran pidosta. Opaskoirakoulu maksaa koiran koulutuksen, ruuat, eläinlääkärikulut sekä käyttäjän ja koiran yhteistyökoulutuksen.

Kauko Ronkainen jätti opaskoirahakemuksen syyskuussa 2008. Ajatus opaskoiran hankkimisesta tuli aiheelliseksi, koska hän on innokas lenkkeilijä ja valkoisen kepin kanssa liikkuminen maastossa oli hankalaa ja raskasta.

”Kroppa jännittyi lenkillä ja luontopolulla liikkumisesta tuli hankalaa”, kertoo Kauko.

Kuinka sopiva opaskoira löytyy

Ennen kuin Kaukolle myönnettiin opaskoira, testattiin liikenteessä liikkuminen. Kauko joutuu toisinaan ylittämään vilkasliikenteisen kadun. Kuntoutusohjaaja tarkkaili Kaukon reaktioita liikenteessä ja seurasi kadunylitystä.

Keväällä 2010 Kauko osallistui Onnelassa kahden päivän esikurssille, jossa liikkumista harjoiteltiin viiden koulutettavan opaskoiran kanssa noin puoli tuntia kerrallaan. Silloin oli mahdollista valita koulutettavista se, jonka halusi omaksi opaskoirakseen. Koiranvalinta jäi opaskoirakouluttajalle.

”Annoin kouluttajien päättää minkä koiran otan, koska erot olivat pieniä”, kertoo Kauko.

Viime marraskuussa järjestettiin kolmen viikon yhteistyökurssi liriksessä, jossa käyttäjille opastettiin koiran kanssa liikkumista kaupungissa ja maastossa. Kauko osallistui koiranhoitoon liittyviin luentoihin.

Kauko sai Lordin joulukuun alussa 2010. Se on noin kolmivuotias labradorinnoutaja. Lordi on tuonut Kaukon päivärytmiin toivottua muutosta. Nyt kolme kuukautta myöhemmin yhteistyö sujuu aina vain paremmin.

”Ensi alkuun oli hiukan totuttelemista kummallekin. Minulla ei ole ollut koiraa aikaisemmin”, kertoo Kauko.

Lenkkeily on lisääntynyt

Lordille laitetaan ulos lähtiessä sekä opaskoiravaljaat että talutushihna. Kun käyttäjä pitää valjaista

kiinni, koira tietää olevansa työtehtävissä. Silloin koiraan ei saa ottaa kontaktia muut kuin käyttäjä.

Vapaalla ollessaan Lordi on ystävällinen ja utelias. Kotipihalla se menee heti tervehtimään vastaan tulijoita, jos Kauko pitää kiinni talutushihnasta.

Kouluttajan kanssa he kävivät läpi kolme eripituista lenkkiä, jotta Lordi tutustuisi niihin. Kauko ja Lordi lenkkeilevät kolmesti päivässä. Päivän ensimmäiselle lenkille lähdetään ennen aamupalaa, pidempi lenkki tehdään keskipäivällä ja viimeinen joskus yhdeksän tai kymmenen aikaan illalla.

”Keväällä lenkkeillään enemmän, kun lumi sulaa ja polut tulevat esille. Voidaan lähteä aamulla vaikka luontopolulle ja ottaa termospulloon kahvia sekä mukaan voileivät. Kesällä menemme uimaan, sillä Lordi ui mielellään”, kertoo Kauko.

Parin vuoden kuluttua Kauko aikoo osallistua Lordin kanssa viikon kestäväälle Lapin vaellukselle. Lyhyemmille reissuille he toki osallistuvat jo aikaisemminkin. Yhdessä on tehty jo viikonlopun kestänyt patikkaretki Lopella, jossa oli mukana muitakin opaskoiria isäntineen. ■

Implanttitiimi esittäytyy

Suomen Kuurosokeat ry:n Kommunikaatiopalveluiden alla koontuu implanttityöryhmä, joka pohtii sisäkorvaistutteeeseen liittyviä erityiskysymyksiä, erityisesti tulkkauksen näkökulmasta. Ensimmäinen tapaaminen oli keväällä 2010.

Työryhmässä on keskusteltu kommunikaation muuttumisesta istuteleikkauksen myötä ja siitä, miten kommunikaation muutos näkyy tulkinkäytössä erilaisina tulkaustapoina. Keskustelua käydään myös eri tulkkauksen osa-alueiden painopisteen muutoksista näkötilanteen muuttuessa.

Viime kesän ja syksyn aikana on tehty implanttikartoitus. Ensimmäisen vaiheen kysymyksiin vastasivat järjestön aluesihteerit ja Kuntoutumiskeskuksen tiimit. Toisessa vaiheessa kartoitettiin sisäkorvaistuteleikkauksia tekevät yksiköt Suomessa.

Työryhmään kuuluu Kommunikaatiopalveluiden edustajan lisäksi neljä sisäkorvaistutetta käyttävää jäsentä.

Stina Ojala

Olen työntekijänä Kommunikaatiopalveluissa **Riitta Lahtisen** toimivapaan ajan, eli 31.5.2011 asti, jonka jälkeen Riitta jatkaa työryhmässä. Itse jatkan puheentutkijana yliopistolla. Olen tuonut esille sitä, mitä puhe on ja miten se kuullaan implantin avulla. Myös puheen erityispiirteet ja ympäristön äänten kuunteleminen implantin avulla kiinnostavat minua. Yksi erityiskysymyksistä on suuntakuulo ja siihen liittyvät asiat.

Anne Palo

Olen puheella kommunikoiva. Ensimmäiset korvantauskojeet sain 7-vuotiaana. Näön huonontuessa huulioluku vaikeutui ja mukaan tuli suomenkielen mukainen viittomakieli, puheen toistotulkkaukset sekä huonossa valaistuksessa tai pimeässä sekä melussa tai ilman kojeita myös kädestä käteen viittomat ja kehon merkkikielikuvailut.

Minulla on implantti molemmissa korvissa. Leikkausten välillä oli

puoli vuotta. Niistä oli huikea hyöty: puheella asioiminen eri tilanteissa onnistuu nykyään vaivatta.

Implantin saamisen jälkeen tulkin käyttö on muuttunut lähinnä opastukseksi sekä kuvailutulkkaukseksi. Vain tilanteissa, kun implanttia ei voi käyttää, ovat apuna suomenkielen mukainen viittoma tai kädestä käteen viittomat. Implanttien myötä myös liikkuminen on helpottunut ja turvallisuudentunne parantunut.

Minulle on ollut tärkeää jakaa tietoa ja kokemuksia implanttiryhmässä sekä pohtia, että miten voimme välittää tietoa myös muille kuurosokeille.

Pirkko Pölönen

Hyvin onnistunut leikkaus ja ohjelmointi yksinään eivät välttämättä riitä parhaan hyödyn saamiseen implantista. Tärkeää on löytää itsestä miellyttävältä tuntuva äänen sävy, väri ja voimakkuus. Jos ääni tuntuu epämiellyttävältä tai muuten oudolta, kannattaa ohjelmoijan kanssa keskustella. Vain itse tiedämme kuuntelemisen laadun.

Ympäristön äänten perusteella voimme päätellä mitä ympärillämme tapahtuu. Voimme kysyä muilta mikä äänen aiheuttaa, jos emme osaa itse päätellä sitä.

Suuntakuulo on hankalampi asia. Implantin säätämisessä käytetään käsitteitä matala ja korkea ääni. Miten ikänsä vaikeasti kuulovammainen voi tietää miltä korkea ääni kuulostaa, jos koko käsite on tuntematon tai ei ole kuulokokemusta?

Seinille puhumisen pelko katoaa, kun tietää, että tilassa on muitakin ihmisiä. Äänet ja värähtely valkoisen kepin kärjen alla tuottavat monenlaista käyttökelpoista tietoa ympäristöstä. Implantista on paljon apua heikkonäköiselle ja sokealle, kunhan itsetunto ja omatoimisuus ovat kunnossa.

Eila Särkimäki

Olen käyttänyt implanttia 5 vuotta. Kuuleminen on nyt huomattavasti helpompaa ja kevyempää. Voin äänten perusteella päätellä mitä ympäristössä tapahtuu.

Nöyryyttävät kokemukset kuten väärinkäsitykset ja loputtomat toistamaan pyytämiset ovat vähentyneet. Kuulolaitteen piippausäänen koin myös kiusallisena. Ei ole kovin hauskaa kun joku sanoo, että ”Eila taas soi”. Ikään kuin kaikkien kuulolaitteiden vinkumiset olisivat menneet omaan piikkiini. Implantti ei aiheuta vastaavia ylimääräisiä ääniä. Implantissa ei myöskään ole korvakappaletta, joka voi aiheuttaa

korvatulehduksia ja hankautumista.

Tietysti haluan korostaa, että implantti ei korvaa luonnollista korvan toimintaa.

Monissa asioissa kuulolaitteella ja implantilla on yhteisiä ongelmia. Kehitystyötä pitää jatkaa esimerkiksi taustamelun suhteen. Toisaalta kirjoja ja radiota kuunnellessa ja perunoita kuoriessa voin induktion ansiosta kuulla esimerkiksi veden kohinan.

Russ Palmer

Sain ensimmäisen implanttini vuonna 2004 ja se on auttanut parantamaan elämänlaatuani. Pidän musiikista. Sävellän, soitan kitaraa ja pianoa sekä laulan. Ennen leikkausta olin epävarma siitä, että auttaisiko implantti minua, koska implantin sopivuudesta musiikin kuunteluun ei ollut juurikaan tietoa. Kuuden vuoden käyttökokemuksen jälkeen voin sanoa, että implantin ja vahvan kuulolaitteen yhdistelmä musiikin kuuntelussa sopii minulle erinomaisesti.

Leikkauksen jälkeen aloin tutkiskella kitaran äänimaailmaa ja yllätyksekseni se kuulosti todella hyvältä. Sain itseluottamusta esiintyä yleisön edessä laulaen ja soittaen kitaraa. Muistan muutama vuosikymmen sitten ajatelleeni, että se

ei olisi koskaan mahdollista.

Implantin ja kuulokojeen yhdistelmällä saatoinkin kuulla musiikista uusia ääniä, kuten lyömäsoittimia. Äänen syvyys, väri ja melodia kuuluivat paljon paremmin ja pystyin erottamaan sanoja toisistaan.

Kuulontutkijat eivät paljonkaan osanneet auttaa siinä, miten uusia musiikinkuuntelutekniikoita opitaan. Kuitenkin minulle säädettiin musiikkiohjelma, jolla saatoinkin kuunnella musiikkia uudella tavalla. Mielenkiintoista on se, että nyt asiaa näyttäisi olevan tutkittu enemmän.

Olen nyt saamassa implantin toiseenkin korvaan. Sen myötä olen lähdössä uudelle matkalle ja erilaisten kokemusten pariin.

En kadu lainkaan implanttileikkausta, koska se helpottaa elämääni monin tavoin. Aiemmin kuuntelu väsytti. Olen huomannut, että minulla on nykyisin enemmän energiaa tehdä muita asioita.

Huom! Keväällä järjestetään valtakunnallinen vertaistukitapahtuma sisäkorvaistutteen käyttäjille ja sitä harkitseville liriksessä 25.-26.5. 2011. ■

Uusi terveydenhuoltolaki

Teksti: Marjatta Puromäki, Ritva Rouvinen ja Leo Turunen

Suomessa astuu 1.5.2011 voimaan uusi Terveydenhuoltolaki. Se korvaa aikaisemmin voimassa olleet Kansanterveyslain ja Erikoissairaanhoitolain. Terveydenhuoltolain tarkoitus on edistää ja ylläpitää väestön terveyttä, hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä sekä sosiaalista turvallisuutta ja kaventaa kansalaisten välisiä terveyseroja.

Palvelut järjestettävä

Laki edellyttää kuntien ja kuntayhtymien huolehtivan alueellaan asuvien palvelujen järjestämisestä ja saatavuudesta yhdenvertaisesti. Terveydenhuollon palvelujen tulee olla sisällöltään ja laadultaan sellaisia kuin asukkaiden hyvinvointi, turvallisuus ja terveydentila edellyttävät. Laissa turvataan myös terveys- ja neuvontapalvelut eri ryhmille, kuten neuvolan asiakkaille ja opiskelijoille. Kunnan on järjestettävä myös alueellaan asuville vanhuseläkettä saaville henkilöille hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistäviä neuvontapalveluita

eli järjestettävä iäkkäiden neuvontapalvelut.

Hoitoon pääsy turvattava

Perusterveydenhuollon hoitoon pääsy on järjestettävä siten, että potilas voi saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteyden terveyskeskukseen tai muuhun terveydenhuollon toimintayksikköön. Terveydenhuollon ammattihenkilön on tehtävä hoidon tarpeen arviointi viimeistään kolmantena arkipäivänä siitä, kun potilas otti yhteyden terveyskeskukseen, jollei arviota ole voitu tehdä ensimmäisen yhteydenoton aikana.

Kunnan velvollisuus on järjestää alueellaan sairaanhoitopalvelut, sairauksien tutkiminen, sairauksien hoito ja lääkinnällinen kuntoutus. Erikoissairaanhoitoon pääsystä laki sanoo, että erikoissairaanhoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut kuntayhtymän sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoitoa toteuttavaan toimintayksikköön. Jos hoidon tarpeen arviointi edellyttää erikoislääkä-

rin arviointia tai erityisiä kuvantamis- tai laboratoriotutkimuksia on arviointi ja tarvittavat tutkimukset toteutettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lähete on saapunut sairaanhoitopiirin sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoitoa toteuttavaan toimintayksikköön.

Lääkinnällinen kuntoutus ja apuvälineet

Kunnan on järjestettävä potilaan sairaanhoitoon liittyvä lääkinällinen kuntoutus. Lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluu kuntoutusneuvonta ja kuntoutusohjaus, apuvälinepalvelut ja sopeutumisvalmennus. Lääkinnällinen kuntoutus on järjestettävä potilaan yksilöllisen kuntoutussuunnitelman mukaisesti. Kuntoutussuunnitelman tekeminen on terveydenhuollon vastuulla ja potilaan kuntoutus on järjestettävä sen mukaisesti. Jos henkilö tarvitsee kuntoutusta, jota ei ole säädetty kunnan tehtäväksi tai jota ei ole tarkoituksenmukaista järjestää perusterveydenhuollossa, on kunnan tehtävänä huolehtia siitä, että asianomaiselle annetaan tietoja muista kuntoutusmahdollisuuksista. Henkilö on ohjattava tarpeen mukaan sairaanhoitopiiriin, sosiaali-, työhallinto- tai opetusviranomaisen taikka Kelan tai muun palvelujen järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä näitä palveluja järjestävien tahojen kanssa. Palvelujen yhteensovittaminen muiden kuntoutusta

antavien tahojen kanssa määrittämään kuntoutussuunnitelmassa. Mikäli kuntoutuksen järjestämisen ja kustannustahoa ei ole selkeästi osoitettu, on kunta velvollinen huolehtimaan siitä.

Kunnan tehtävä on hankkia lääkinällisenä kuntoutuksena tarvittavat apuvälineet, niiden käytön opetus ja huolto sekä uusiminen. Käytännössä perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito sopivat keskenään työnjaosta.

Oman terveysaseman saa valita

Uusi laki vahvistaa terveydenhuollon asiakaskeskeisyyttä antamalla asiakkaille mahdollisuuden valita oman kunnan sisältä vuodeksi kerrallaan hoidostaan vastaavan terveysaseman. Tällöin hoitovastuu siirtyy valitulle terveysasemalle viimeistään kolmen viikon kulluttua ilmoituksen saapumisesta. Jos asuu tai oleskelee pidempiaikaisesti kotikuntansa ulkopuolella, voi käyttää muun kuin kotikuntansa terveydenhuollon palveluja. Silloin vastuu palvelujen maksamisesta on kotikunnalla.

Vaativa hoito yliopistosairaaloille

Yliopistosairaanhoitopiirit huolehtivat erityisen vaativasta erikoissairaanhoidosta. Sairaalat voivat keskittyä diagnoosikohtaiseen eri-

koissairaanhoidon. Nähtäväksi jää, voisiko esimerkiksi kuurosokeus olla tällainen erikoisala, johon liittyvät asiat voitaisiin keskittää johonkin yliopistosairaalaan.

Terveystieteiden tutkimuskeskus vahvistaa

myös muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Tämä voi antaa mahdollisuuksia myös Suomen Kuurosokeat ry:lle erilaisten palvelujen tarjoamiseen terveydenhuollon piirissä. ■

Vammaispalvelujen sähköinen käsikirja avattu Sosiaaliporttiin

Käsikirjaan on koottu vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuoltolain palveluihin sekä vammaistyöhön liittyvä kattava tietopaketti. Yhdessä paikassa ja helposti käytettävässä muodossa oleva ajantasainen tieto helpottaa kuntia vammaispalvelujen järjestämisessä ja päätösten tekemisessä. Keskeiset korkeimman hallinto-oikeuden, hallinto-oikeuksien ja eduskunnan oikeusasiamiehen päätökset päivitetään käsikirjaan.

Käsikirjan toimitusneuvostona on toiminut sosiaali- ja terveysministeriön asettama ohjausryhmä. Käsikirjaa täydennetään ja kehitetään edelleen avaamisen jälkeen saattujen käyttäjäpalautteiden perusteella. Se on avoin ja maksuton palvelu,

jota ylläpitää ja kehittää Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Käsikirjan avulla halutaan luoda vammaisalan yhteinen foorumi, joka verkottaa alan kansallista asiantuntemusta ja edistää Suomen vammaispoliittisen ohjelman VAMPO:n toteutusta. Käsikirja toimii lisäksi vammaisalan ajankohtaisen tiedon nopeana levityskanavana.

10.3. avattu vammaispalvelujen käsikirja on osa THL:n Sosiaaliportti -verkkopalvelua. Siihen kuuluu myös runsaassa käytössä oleva lastensuojelun käsikirja.

vammaispalvelujenkasikirja.fi
handbokforhandikappservice.fi
sosiaaliportti.fi ■

Viittomakielinen psykoterapeuttiyhdistys perustettu

Kuvassa Viittomakielisen psykoterapeuttiyhdistyksen ensimmäinen hallitus, alarivissä vasemmalta hallituksen puheenjohtaja Pirjo Leino-Kainulainen ja jäsen Leena Hassinen, ylärivissä vasemmalta muut jäsenet Sirpa Ruuskanen, Anne Kotaja ja Heikki Syrjämäki. Kuvasta puuttuu Marjaana Jurvainen-Broms. Kuvaaja Mervi Nevalainen.

Viittomakielinen psykoterapeuttiyhdistys ry perustettiin 26.3.2011 Tampereella.

Yhdistyksen toiminnan päämääränä on viittomakielisten kokonaishyvinvoinnin ja erityisesti mielen terveyden edistäminen. Tämän päämäärän saavuttamiseksi yhdistys keskittyy viittomakielisten mielen terveyteen liittyvien palvelujen laadun ja saatavuuden parantamiseen.

Päämääränsä toteuttamiseksi yhdistys tulee järjestämään koulutus-

ta, tiedotusta ja työnohjausta jäsenistölleen ja muille viittomakielisten kanssa työskenteleville, alan opiskelijoille ja muille alasta kiinnostuneille. Yhdistys toimii keskustelufoorumina viittomakielisten kanssa työskenteleville psykoterapeuteille, pari- ja perheterapeuteille tai muun soveltuvan koulutuksen omaaville henkilöille. Yhdistyksen toiminta-alueena on koko Suomi sekä ulkomaat. ■

Onnea! Marja Korteniemi 70 vuotta

Puhe: Jorma Säynäjäkangas

Marja, Sinun iloinen olemuksesi tuo mieleeni auringon ja sen lämpimän säteilyn. Kun ensi kerran kohtasimme 27 vuotta sitten välillemme syntyi heti syvä yhteys, vaikka meillä ei ollut juurikaan yhteistä kieltä. Kittilässä edustat erittäin pientä viittomakielisten vähemmistöä. Olet ollut hyvin aktiivinen osallistuja kuurosokeiden leireille ja kursseille: aina innokas lähtemään mukaan. Täällä Kittilässä Sinulla on ollut monta muuttoa ja olet menettänyt paljon läheisiä ihmisiä. Elämänkumppanin Inton menettäminen oli Sinulle raskas asia. Aina olet kuitenkin jaksanut löytää uudelleen elämänilosi.

Olet kiinnostunut ja selvillä siitä, mitä ympärilläsi tapahtuu ja mitä läheisillesi ja ystävillesi kuuluu. Ennen kaikkea tyttäresi Erjan ja hänen lastensa elämässä olet vahvasti mukana. Rohkeuden ja aktiivisuuden lisäksi Sinulla on luovuutta ja taiteellisuutta. Olet värikäs ja räisäkövä persoonallisuus. Kudot Lapin

väreissä hehkuvia sukkia, vanttuuta, patalappuja ja nukenvaatteita. Ja osaat maalata. Lahjoitit Kittilän kunnanjohtajalle Levi-aiheisen maalauksen, joka ripustettiin hänen työhuoneensa ovea vastapäätä. Upea teos! Osoitit, että aistivammat eivät ole este aidolle luovuudelle. Onhan Erjakin saanut osan Sinun luovuudestasi. Aamulla saimme Lapin Kansasta lukea hänen haastatteluaan antoisasta ja luovasta seksistä, josta aiheesta hän on juuri julkaissut kirjan.

Minusta Sinä, Marja olet nostanut itsesi elämän kulmaan kiinnostavaksi persoonaksi, joka vetää muita ihmisiä puoleensa. Sinun naurussasi helskyä rakkaus ja ilo, joka nytkin on läsnä täällä Sinun juhlapäivänäsi. Sinun juhlasii osuu samaan vuoteen, kun Suomen Kuurosokeat ry. täyttää 40 vuotta. Lämpimät onnittelet minulta ja yhdistykseltämme Sinulle, Marja! ■

Lehden takakannessa Aatos Aho-
sen ottamia kuvia Marja Korteniemi-
men 70-vuotissyntymäpäiviltä.

Kuvamuistoja Marja Korteniemen 70-vuotispäiviltä 29.3.2011

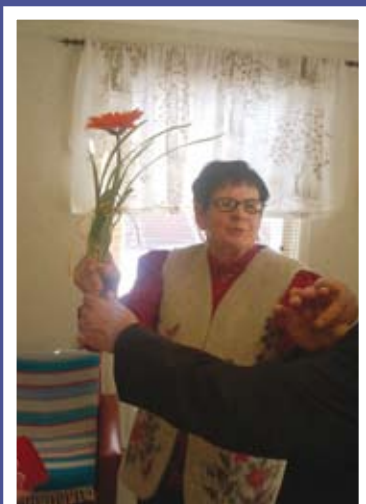
Kittilän Kallon kylässä kävivät Marjaa yhdistyksen puolesta onnittelemassa kuvat ottanut Aatos Ahonen, Jorma Säynjäkangas, Helena Erola, Anneli Kujala ja Tuija Partanen.

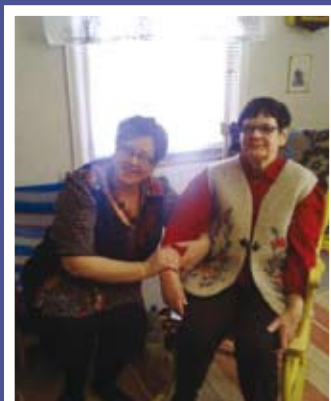
Viittomakielentulkki Juha Pekkala tulkkaa Marja Korteniemelle onnitteilupuheita.

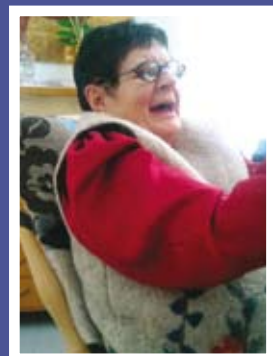
Kuurosokea ystävä Helena Erola onnittelee Marja Korteniemeä.

Onnitteluja satelee.

Marja ja tytär Erja Korteniemi-Poikola.

*Marja kiikkus-
tuolissa eli
lappilaisittain
soututoolissa.*